

KALANTI VARHELA VIRTALA AITANKALLIO

Kiviröykkiön kaivaus

Pirkko-Liisa Lehtosalo 1966

jat. 19/6-67

11

Kertomus kaivauksesta, jonka Pirkko-Liisa Lehtosalo suoritti elokuussa 1966 K a - l a n n i n Varhelan kylässä Heimo Vuolan (os. Kylähiisi, Varhela) omistaman Virtalan talon Aitankallio-nimisellä mäellä. Kaivaus oli jatkoa vuoden 1965 kaivaukselle ja sen kohteena oli rautakautinen hautaraunio, joka Matti Huurteen inventointikertomuksessa on lueteltu numerolla 73:3, ks. Matti Huurteen inv. kertomus vuodelta 1964 ja P-L. Lehtosalon kaiv. kertomus vuodelta 1965 KM:n top. arkistossa. - Tähän kertomukseen liittyy viisi karttaliitettä ja 15 valokuvaa (filmien n:ot 32037-32051) sekä väridiaposiitivit ⁹⁸⁻¹⁰⁸ ~~32171-32182~~. Löydökset on lueteltu esihistoriallisen osaston luettelonumeroilla 17249:1-26.

Kalevalaiset Naiset r.y:n annettua keväällä 1966 rahasumman arkeologisia kaivauksia varten, sain Muinaistieteelliseltä toimikunnalta tehtäväkseni käyttää sen Aitankallion jatkotutkimuksiin, koska tulokset edellisen kesän kaivauksista olivat mielenkiintoiset. Koska rahasumma ei olisi riittänyt suuren raunio 2:n kaivaukseen, päätin poiketa järjestyksestä ja ottaa kaivauksen kohteeksi pienemmän raunio 3, joka olikin enemmän uhanalaisessa asemassa peltotien takia, ks. karttaliite 1 ja valokuvat 1-5.

Raunio 3 erottui vain heikosti maan pinnalle ja sen koko oli n. 4 x 5 m. Se oli soikeahko pohjois-eteläsuunnassa ja se muodostui parista pääasiassa kalliopohjalle kootusta kivikerroksesta, jotka ympäröivät yhtä suurempaa kiveä. Kivet olivat vaihtelevan kokoi-

sia (valok. 6-15) ja raunion eteläreunalla oli muutamia suuria -kin kiviä (esim. valok. 6, 7, 10), jotka eivät kuitenkaan yltäneet keskuskiven tasolle. Viimeksimainittu oli selvästi näkyvässä jo ennen 5-10 cm paksun turpeen poistoa, samoin kuin myös muutamat muut kivet, vert. profiilikartta ja kartat kivikerrokista. Maata oli kivien välissä niukalti ja se oli tummaa, hiilensekaista, vahva hiilikeskittymä tavattiin keskuskiven lounaispuolelta ruuduista H-5-6. Tummaa maata oli ison kiven itäpuolella n. 50 cm, mutta muualla 25-30 cm oli jo paljon, ja kulttuurimaa hävisi kiveyksen reunoilla olemattomiin.

Mitään metalliesineitä rauniosta 3 ei tavattu, vaan löydökset olivat pääasiassa saviastianpaloja, jotka löytyivät miltei yhdestä kasasta ruuduista F-G-5 isosta kivistä koilliseen (vert. KM 17249:10-12, 17). Ruuduista G-5 ja E-7-8 löytyi joitakin maatuneita luunpalasia (KM 17249:6, 18) ja ruudusta E-6 eläimen hammasta (KM 17249:3), mutta palanutta luuta tavattiin vain kaksi sirua (KM 17249:5, 21). Ruudussa E-7 oli valtava kuonamöykky, josta tuotiin näytteeksi pari lohjennutta palasta (KM 17249:7).

Jos raunio 3 on erillinen hauta, vainaja on täytynyt asettaa polttamattomana kallion pinnalle saviastia vieressään ja kivikerrokset on kasattu päälle. Tämä ei kuitenkaan ole ainoa mahdollisuus, sillä raunion 3 erotti suuresta rauniosta 2 vain pelto- tie, ks. yleiskartta, joten se on alkuaan saattanut olla vain raunion 2 läntisintä osaa, jolloin löydösten vähäisyys olisi täysin luonnollista. Raunion 3 todellista luonnetta on siten mahdollonta ratkaista ennen kuin raunio 2:kin on kaivettu.

Helsingissä 15. 6. 1967.

Pirkko-Liisa Lehtosalo
Pirkko-Liisa Lehtosalo

Luettelo diapositiiveista

1. Aitakallion rauniot 2 ja 3 kuvattuina lounaasta 98 32171
2. Aitakallion rauniot 2 ja 3 lounaasta 99 32172
3. Raunio 3 kuvattuna etelästä turpeen poistamisen jälkeen 100 32173
4. Aitankallion raunio 3 kuvattuna etelästä turpeen poistamisen jälkeen 101 32174
5. Aitankallion raunio 3 kuvattuna itäkaakosta 102 32175
6. Aitankallion raunio 3 kuvattuna itäkoillisesta 103 32176
7. Raunion 3 toinen kerros kuvattuna länsilounaasta 104 32177
8. Raunion 3 toinen kerros etelästä 105 32178
9. Raunion 3 toinen kerros kuvattuna pohjoisesta 106 32179
10. Korkeapyörtäneenmäkeä, Huurre 72:4, kuvattu lounaasta 107 32180
11. Korkeapyörtäneenmäki 72:4, raunio kuvattuna lounaasta 108 32181
12. Sama raunio kuin edellä kuvattuna eteläkaakosta 109 32182

P

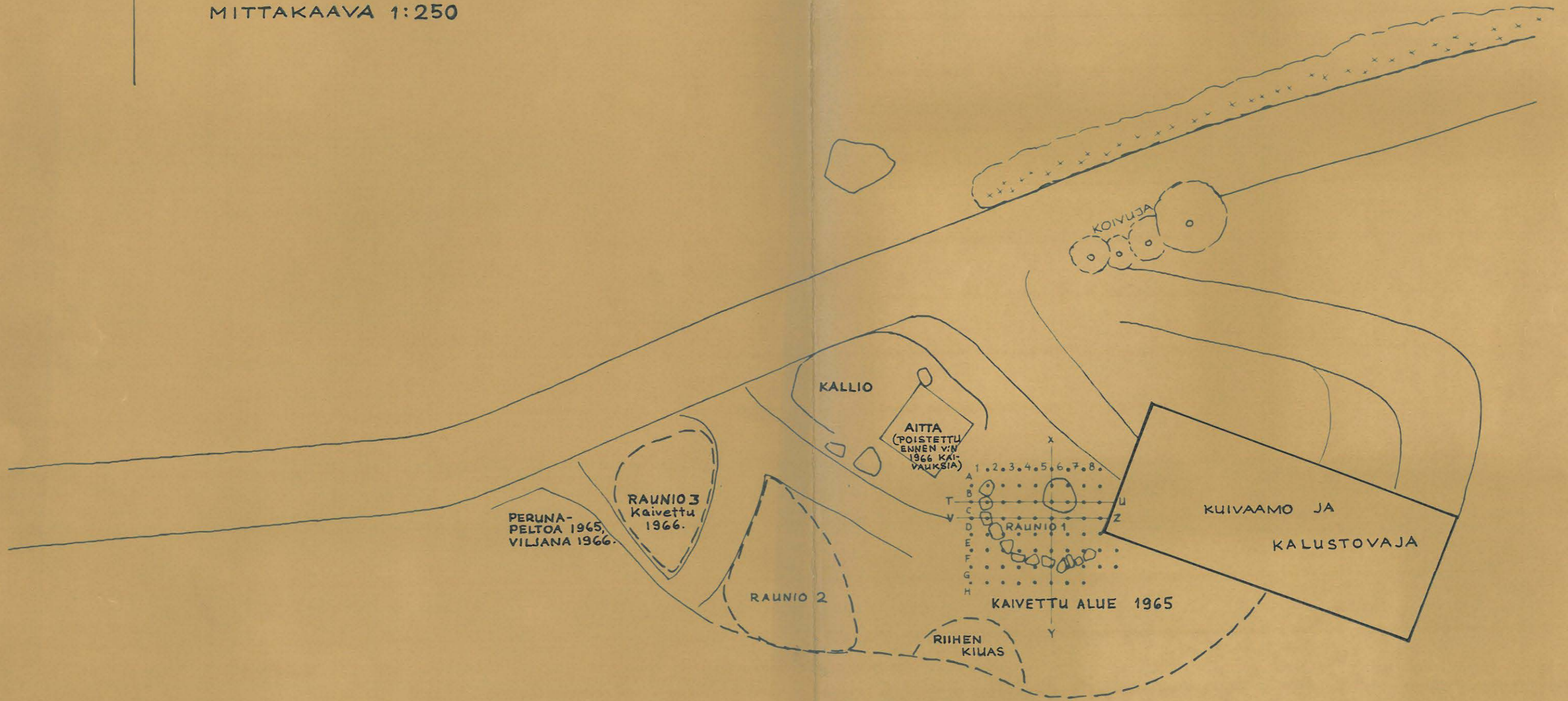

KALANTI - VARHELA - VIRTALA - AITANKALLIO

P-L. LEHTOSALO 1966.

YLEISKARTTA

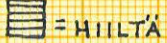
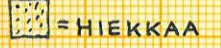

MITTAKAAVA 1:250

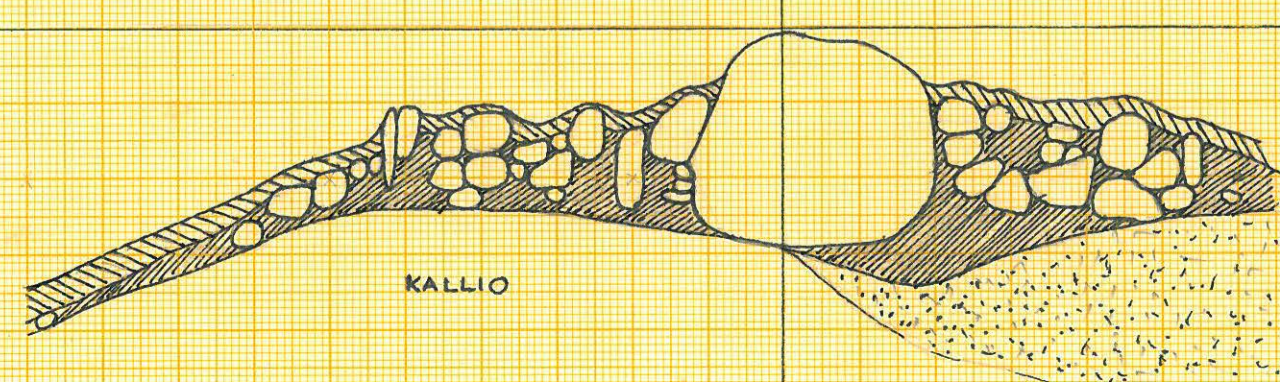
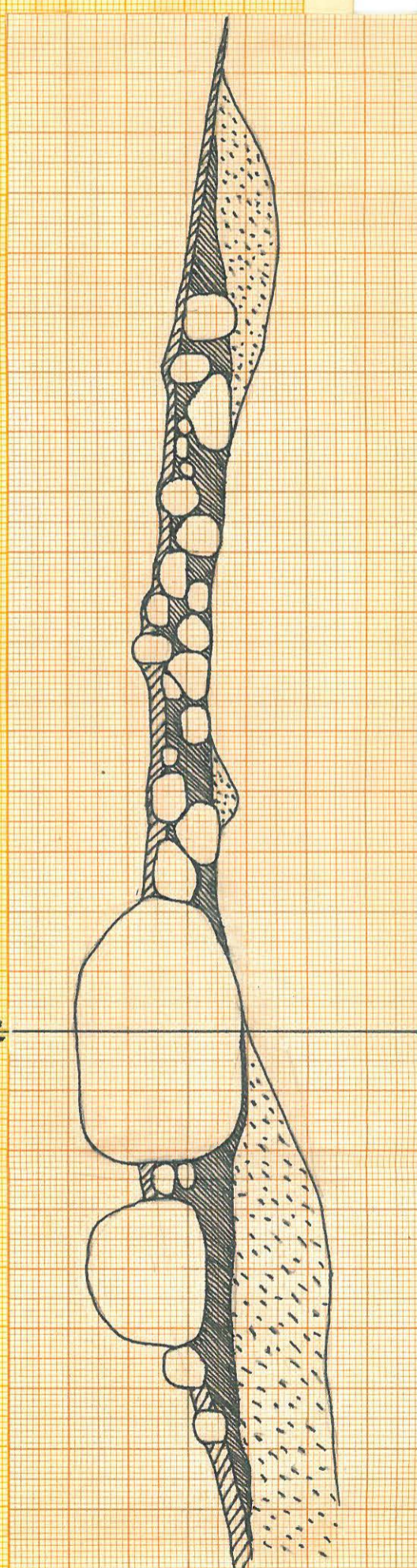

JÄLJENNÖS VUODEN 1965 YLEISKARTASTA.
TILANNE VUODEN 1966 KAIVAUKSEN AIKANA
LISÄTTY. RAUNIO 2 VIELÄ KAIVAMATTA.

KALANTI - VARHELA - VIRTALA - AITANKALLIO
 P-L. LEHTOSALO 1966.
 RAUNIO 3, ENSIMMÄINEN KIVIKERROS JA PROFILIT
 1:25
 KIINTOPISTEEN PL. 096.

KARTTALIITE 3.

- = TURVETTA
- = HIILTÄ
- = TUMMAA HIILENSEKAISTA MAATA
- = HIEKKAA
- = SAVIASTIANPALA
- = PALANUTTA SAVEA
- = KUONAA

PELTO Tie

KALLIO

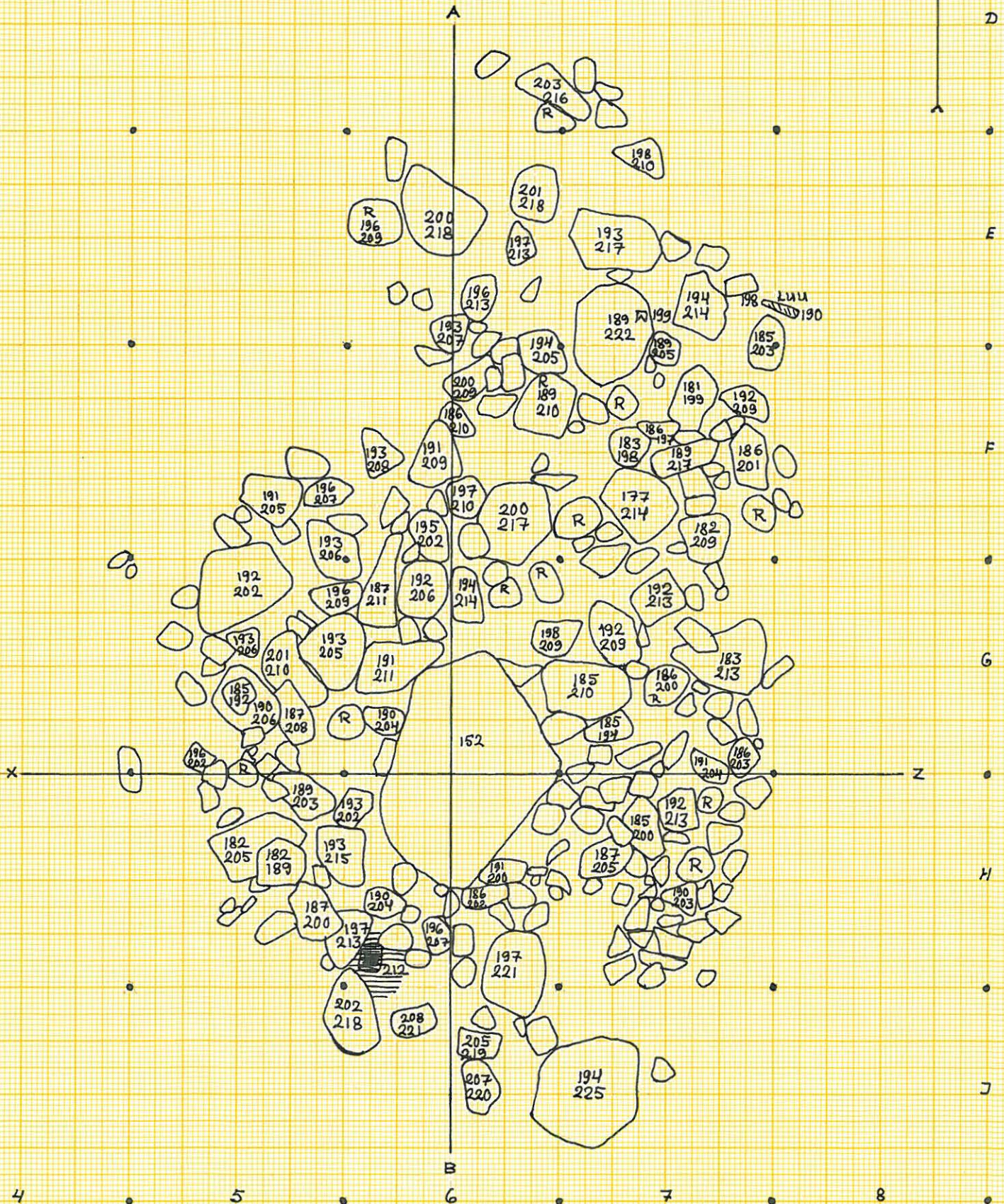
P-L. LEHTOSALO 1966.

RAUNIO 3, TOINEN KIVIKERROS

1:25

KIINTOPISTEEN PL. 0.96.

▨ = HIILTÄ
◻ = HAMMAS

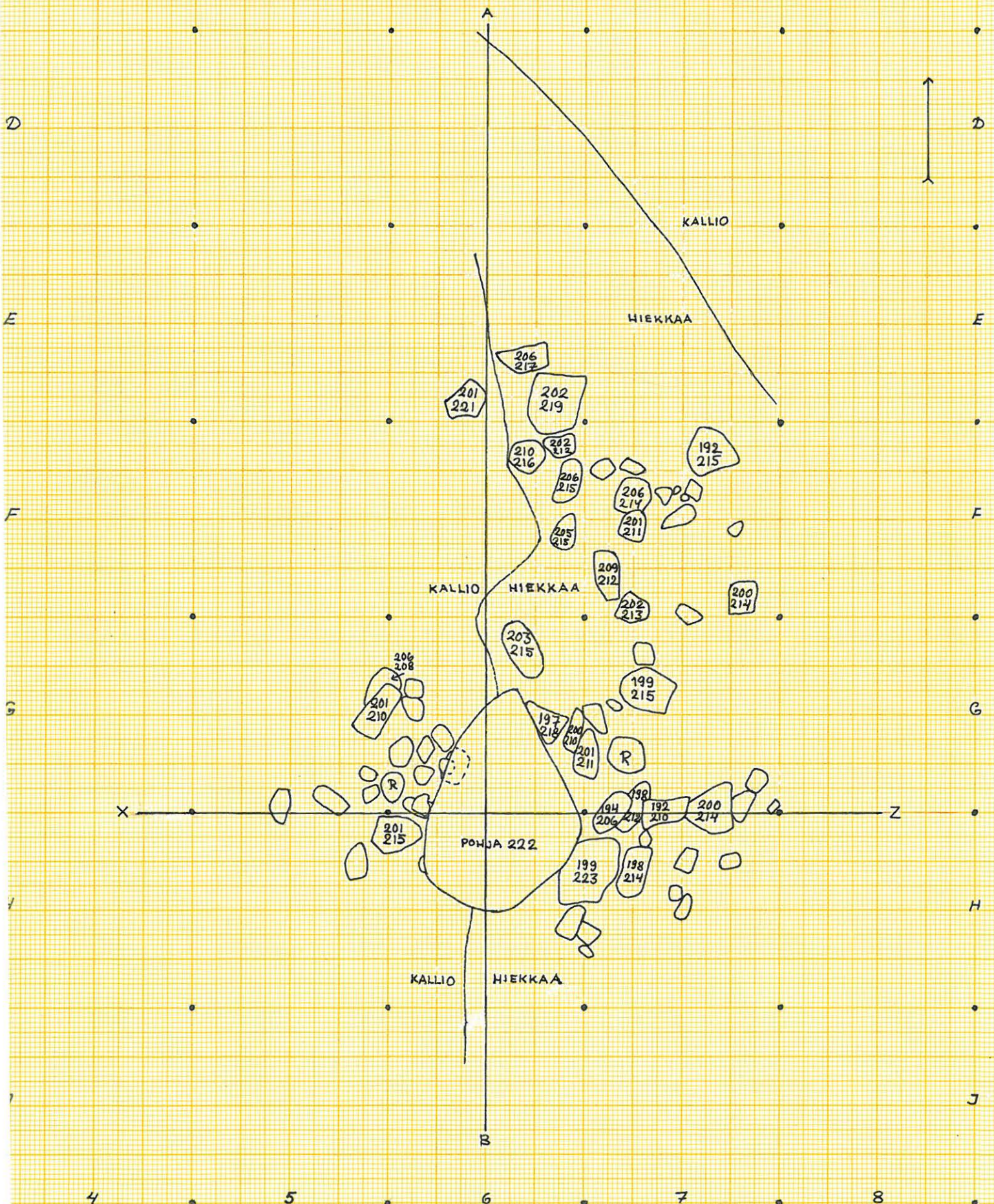

P-L. LEHTOSALO 1966.

RAUNIO 3, KOLMAS KIVIKERROS

1:25

KIINTOPISTEEN PL. 0.96.

32037

1. Raunio 3 kuvattuna koillisesta ennen kaivausta.

32039

32038

2. Raunio 3 kuvattuna lounaasta ennen kaivausta.

32040

3. Raunio 2 kuvattuna länsilounaasta.

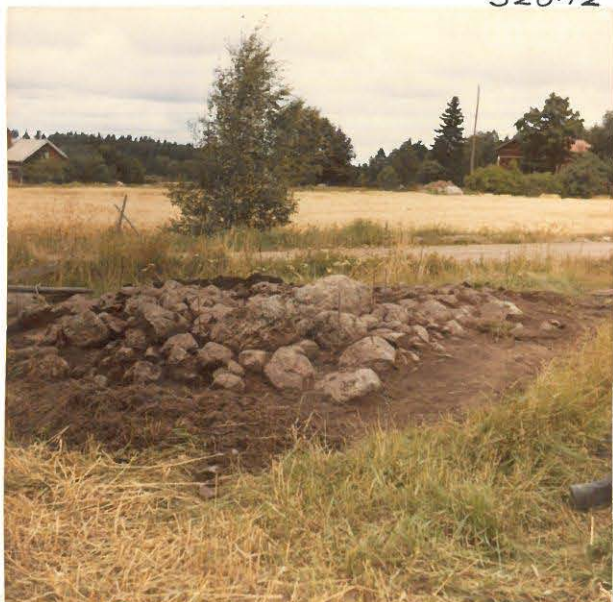
4. Rauniot 2 ja 3 lounaasta. Taustalla oikealla raunion 1 "silmäkivi".

32041

5. Rauniot 2 ja 3 pohjoisesta. Turpeen poisto on aloitettu raunion 3

32042

6. Raunio 3 kuvattuna etelästä turpeen poistamisen jälkeen.

32044

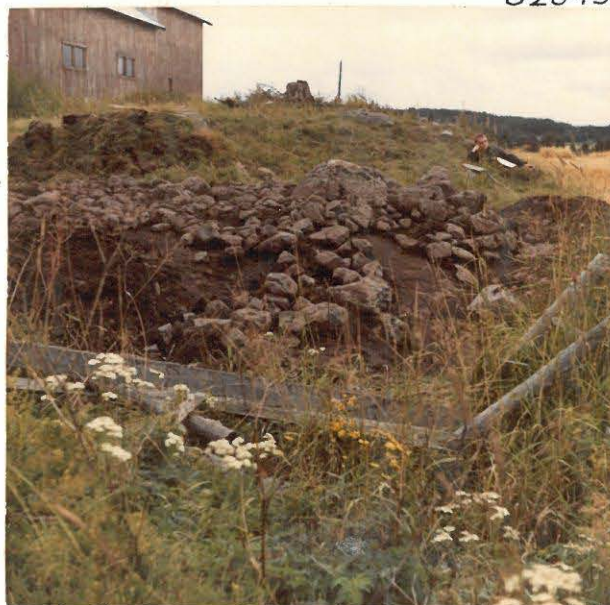
8. Raunio 3 ensimmäistä kivikerrosta kuvattuna pohjois-koillisesta.

32043

7. Raunio 3 kuvattuna itäkaakosta turpeen poistamisen jälkeen.

32045

9. Raunio 3 ensimmäistä kivikerrosta kuvattuna länsi-luoteesta.

32046

10. Raunio 3 kestusalue itäkoillisesta.

32047

11. Raunion 3 toinen kerros kuvattuna idästä päin.

32048

12. Raunion 3 toinen kerros kuvattuna kaakosta käsin.

32049

13. Raunion 3 toinen kerros kuvattuna etelästä päin.

32050

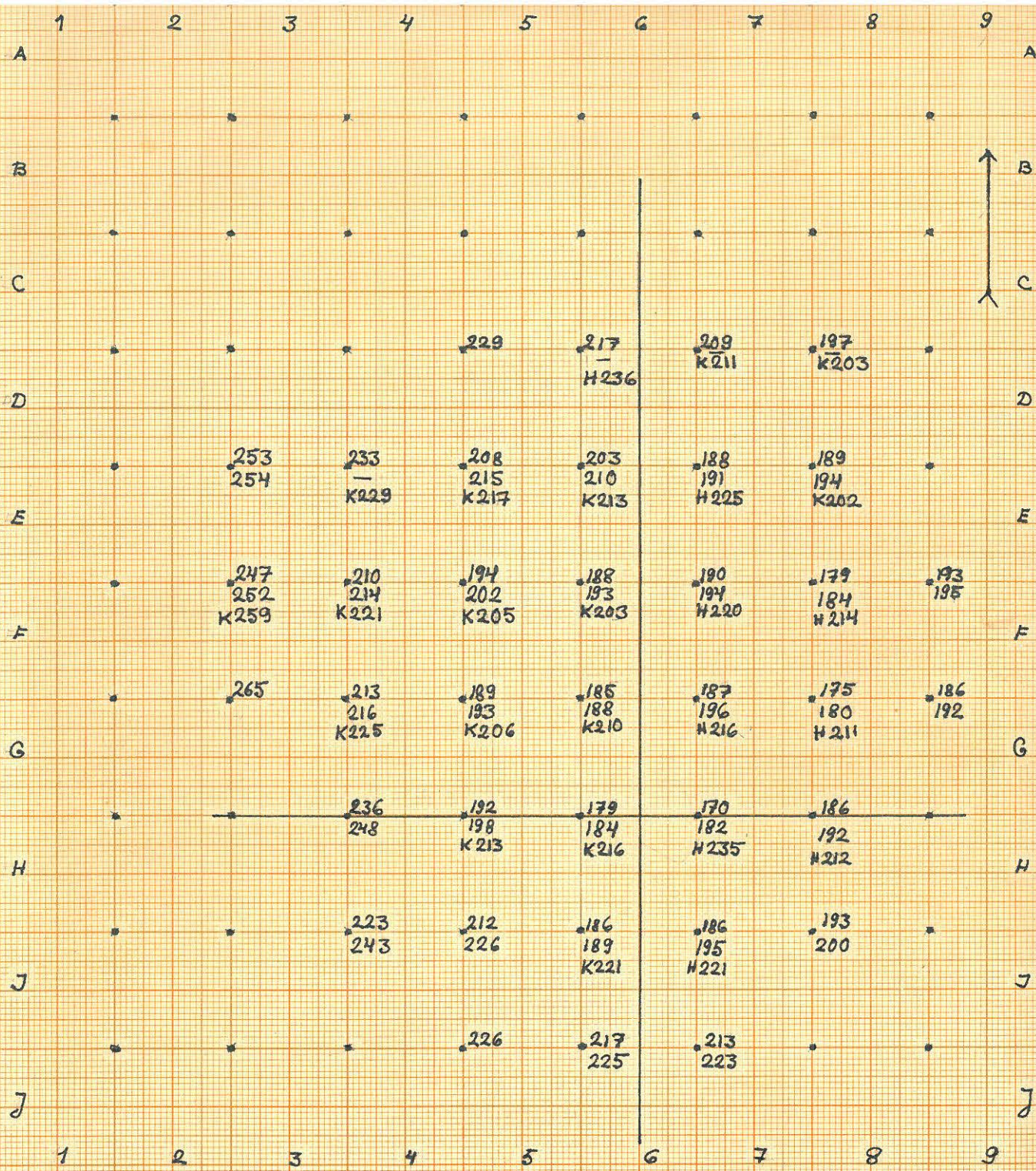

14. Raunion 3 toinen kerros kuvattuna länsilounaasta.

32051

15. Raunion 3 toinen kerros kuvattuna pohjoisesta.

KALANTI, VARHELA - VIRTALA - AITANKALLO
P - L. LEHTOSALO 1966.
RAUNIO 3.
PINTAPUNNITUSKARTTA
1:50
KIINTOP. PL. 096. (LIISI KIINTOPISTE 2 OL
EDELLESEN VUODEN KIINTOPISTETTÄ, SUUREN
KESKUSKIVEN KORKEINTA KOHTAA, 150 CM